

**TOWN-PLANNING AND SANITARY-AND-HYGIENIC ASPECTS
OF THE DNIPROPETROVSK REGION TERRITORY PLANNING**

I.S. Kireeva, V.M. Makhniuk, M.O. Lopotnuyk, V.G. Mucha

The main project decisions of the planning scheme for the Dnipropetrovsk region have been analyzed in the article. The most acute social-and-economic, planning, sanitary-and-hygienic, and ecological problems of the region and the ways for their solution have been considered.

**ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН ФЕОДОСІЇ: СУЧАСНІ МІСТОБУДІВНІ
ТА САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ**

*Чурилик О.І.¹, Шкуро В.В.¹, Бровін Б.О.¹, Муха В.Г.²
¹ДП "Укрдержбудекспертиза", м. Київ*

*²Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "Діпромiсто"
ім. Ю.М. Білокозя, м. Київ*

Вступ. Генеральний план м. Феодосія, розроблений Українським державним науково-дослідним інститутом проектування міст «Діпромiсто», відноситься до нового покоління генпланів міст [1-3]. Нові тенденції соціально-економічного розвитку в Україні, процеси приватизації землі житлового фонду, реструктуризація колишніх потужних промислових комплексів вимагають перегляду сформованої практики прогнозування соціально-економічних параметрів міста, житлової політики, тенденцій територіального розвитку [3,4]. Особливого значення набувають питання розвантаження центрів міст від транспортних потоків, а також реконструкції та технологічного вдосконалення мереж і головних споруд інженерно-комунальної інфраструктури. При цьому пріоритетом соціально-економічного розвитку міст має бути забезпечення комфортності сформованої міської забудови і відповідності міського середовища вимогам санітарного та екологічного законодавства [3-5].

Мета роботи – дати санітарно-гігієнічну експертну оцінку проектних рішень генплану м. Феодосія, визначити найбільш складні містобудівні і санітарно-гігієнічні проблеми міста та обґрунтувати пропозиції щодо їх вирішення.

Методи дослідження. При виконанні роботи використано експертно-аналітичні методи дослідження.

Результати роботи з їх аналізом. Феодосія – багатофункціональне приморське місто, що поєднує морський порт, розвинену промисловість, курортно-рекреаційний комплекс, транспортну та соціальну інфраструктуру. Місто займає вигідне економіко-географічне положення: розташоване на відстані 116 км на схід від Сімферополя, до міста підходять автошляхи державного та місцевого значення, залізнична колія. Розташування Феодосії в південно-східній частині Кримського морського узбережжя на межі між кримськими степами та гірською частиною обумовлює характерні особливості природних умов, відмінні від південного берега Криму.

Постановами КМ України «Про затвердження переліку населених пунктів, віднесених до курортних» від 28.12.1996 р. №1576 і «Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортних» від 15.12.1997 р. №1397, Феодосія віднесена до вказаної категорії поселень.

Разом з тим берегова зона має ускладнену територіальну структуру, що пов'язано з певними містобудівними суперечками між курортно-рекреаційною, туристичною та господарською функціями – наявністю морського торговельного порту, «Феодосійського підприємства із забезпечення нафтопродуктами», залізниці, що проходить вздовж моря по центральній частині міста, і фактично відсікає потік відпочиваючих до моря. Присут-

ність у структурі міста підприємств з невикористаними нормативними санітарно-захисними зонами на сьогодні є основними планувальними перешкодами подальшого територіального розвитку центру та прибережної частини міста. Зазначене призводить до техногенного навантаження на узбережжя та неструктурованого функціонального зонування.

Чисельність населення Феодосії станом на 01.01.2010 р. складала 70,4 тис. осіб або 67% загальної чисельності населення Феодосійської міськради. Для розрахунків житлового будівництва, потреби в закладах і підприємствах обслуговування, а також необхідного інженерного обладнання генеральним планом враховується прогнозна чисельність постійного населення на розрахунковий період по Феодосії (68,0 тис. осіб) та міськраді (близько 35,0 тис. осіб). Крім постійного населення, враховуючи значний курортно-рекреаційний потенціал міста, визначена чисельність тимчасового населення м. Феодосії, що становитиме 47,0 тис. осіб.

Феодосія має значний промисловий потенціал, провідне місце в якому належить харчовій промисловості та машинобудуванню, переробній промисловості, а також виробництву і розподіленню електроенергії, газу та води. Переробна промисловість представлена підприємствами харчової та тютюнової промисловості, машинобудуванням, виробництвом транспортного, електричного та електронного устаткування, виробництвом мінеральних виробів, легкою промисловістю тощо. Основні підприємства: ДП «Кримський Винний Дім» ТОВ «LEMIRE DU VIN», ВАТ «Кримхліб», ВАТ «Феодосійська тютюнова фабрика», ВАТ «Феодосійський механічний завод», ДП «Феодосійський судомеханічний завод», «Феодосійський казенний оптичний завод», ВАТ «Буддеталь», ВАТ «Лаванда» та інші.

Крім того, у Феодосії набули розвитку виробництво неметалевих мінеральних виробів, легка промисловість тощо. Чисельність зайнятих у промисловості складає 3,5 тис. чол. або 10,9% зайнятих господарському комплексі Феодосії.

Розвинений господарський комплекс міста базується на промисловості, курортно-рекреаційному господарстві, транспортуван-

ні вантажів та нафтопродуктів, рибальстві тощо.

Впродовж усієї своєї історії Феодосія є розвиненим портовим містом. Сформований на базі Феодосійського морського торговельного порту портово-промисловий комплекс є однією із головних містоутворюючих галузей господарського комплексу міста і є ключовим фактором комерційного та економічного його розвитку. На 4 вантажних причалах щорічно перевантажується 8320 тис. т вантажів (у тому числі сухі, наливні та нафтоналивні). Обсяги пасажироперевезень судами портового флоту становлять 0,1 млн. пасажирів/рік.

Загальна кількість зайнятих у господарському комплексі міста за видами економічної діяльності становить 32,2 тис. осіб (45,7% чисельності населення), у тому числі зайняті економічною діяльністю на підприємствах, в установах, організаціях і громадських об'єднаннях – 16,5 тис. осіб (51,2% зайнятих у господарському комплексі), у підприємстві – 14,6 тис. осіб (45,3%), інші зайняті (працівники фермерських господарств, зайняті в особистому підсобному господарстві, військові тощо) – 1,1 тис. осіб (3,5%). Найбільша кількість населення міста зайнята в промисловості (3,5 тис. осіб), транспорті та зв'язку (2,8 тис. осіб), оптовій торгівлі і посередництві у торгівлі (1,6 тис. осіб) та рекреації (1,1 тис. осіб).

Рекреаційно-туристична галузь економіки базується на сприятливих природно-кліматичних і курортно-рекреаційних ресурсах: приморсько-степовий клімат, морська вода, піщані пляжі, джерела природних бальнеологічних мінеральних вод, запаси лікувальних грязей.

До рекреаційних ресурсів відносяться пляжні території морського узбережжя загальною протяжністю 7 км і площею 28,4 га, а також зелені насадження загального користування загальною площею 119,0 га.

До лікувальних ресурсів міста відносяться запаси лікувальних мулових сульфідних грязей озера Чокрак (потребують вивчення і затвердження). Хлоридно-сульфатно-натрієві мінеральні води («Кримський Нарзан») використовуються для санаторного лікування і для розливу в якості лікувальної та лікувально-столової мінераль-

ної води. Затверджені запаси становлять 185 м³ /добу. Орієнтовні запаси сульфідних мінеральних вод («Феодосійська») становлять 124 м³ /добу. Вода перспективна для бальнеолікування. Клінічні дослідження мінеральних вод показали їх високу результативність в лікуванні таких захворювань, як хронічний гастрит з пониженою кислотністю, виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки, хронічні захворювання печінки та жовчного міхура, нирок, легких форм цукрового діабету та подагри.

У медико-кліматичному зонуванні Кримського півострова м. Феодосія входить до складу Феодосійської медичної зони, яка охоплює територію Феодосійської міської ради. Феодосія є регіоном, сприятливим для лікування захворювань органів дихання нетуберкульозного характеру, системи кровообігу та нервових захворювань, а також для всіх видів літнього відпочинку. У рейтингу рекреаційних районів Криму за погоднокліматичними умовами для рекреації Феодосія, яка входить до Південно-Східного району, займає друге місце.

На даний час, лікувальні мінеральні води та грязі, а також можливості кліматолікування в феодосійських санаторіях використовуються недостатньо, що пов'язано з тим, що впродовж тривалого часу Феодосія розвивалася як місто з промислово-портовою спеціалізацією.

Наявність курортно-бальнеологічних ресурсів в межах території міста потребує їх охорони. З цією метою були затверджені межі округу та I, II і III пояси зон санітарної охорони курорту Феодосії (Постанова Ради Міністрів УРСР від 12.08.82 р. №414) з регламентованим режимом використання та переліком санітарно-оздоровчих заходів в межах їх території. Надалі наприкінці 80-х рр. межі зон були відкориговані у Проекті винесення в натуру зон санітарної охорони курорту. Перший пояс ЗСО був винесений в натуру.

За даними управління по курортах та управління по туризму Феодосійської міської ради на 01.01.2010 р. на території міста нараховувалось 32 установи санаторного лікування, відпочинку та туризму загальною місткістю близько 5,1 тис. місць. Структура сучасного курортно-рекреаційного комплексу

представлена: установами санаторного лікування – 1,25 тис. місць (23,5%); установами відпочинку – 1,8 тис. місць (35,3%); установами туризму 2,1 тис. місць (41,2%). У загальній місткості курортно-рекреаційних установ кількість місць цілорічного функціонування складає 47% або 2,4 тис. місць.

Одним з основних недоліків курортно-рекреаційного господарства міста на даний час є диспропорція у розвитку різних секторів курортно-рекреаційного комплексу – при абсолютній перевазі оздоровчої рекреації, лікувальна функція розвинена недостатньо. Питома вага установ відпочинку та туризму складає 76,5%, на долю установ санаторного лікування припадає лише 23,5%. Установи санаторного лікування включають 2 санаторії для дорослих – Феодосійський центральний військовий клінічний санаторій та санаторій «Схід», і 1 дитячий санаторій «Хвиля». Санаторні установи спеціалізуються на лікуванні захворювань верхніх дихальних шляхів нетуберкульозного характеру, серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту тощо. Характерним є відставання матеріально-технічної бази курортно-рекреаційних установ, більша частина установ не має відповідної інфраструктури цілорічного обслуговування (закритих басейнів, соляріїв, SPA-комплексів тощо); використання лікувальних та бальнеологічних можливостей міста здійснюється в неповному обсязі.

Житловий фонд м. Феодосії на 01.01.2010 р. становив 1582,2 тис. м² загальної площі у тому числі 75,7% припадає на багатоквартирну забудову і 24,3% на садибну забудову. Із загальної кількості населення міста 74,4% мешкає у багатоквартирній забудові та 25,6%) у будинках з присадибними ділянками. Середня житлова забезпеченість, виходячи з чисельності наявного населення та житлового фонду, становить 22,5 м² /осіб. В загальному обсязі житлового фонду 61,8 тис. м² (3,9%) складає житло придбане у приватну власність населенням, яке мешкає в інших регіонах України або за її межами і використовує його у літній період для відпочинку. Це населення відноситься до категорії тимчасового, його чисельність в «пік» літнього сезону становить орієнтовно 2,7 тис. чол.

17 підприємств міста мають невитримані нормативні санітарно-захисні зони. Близько 15 тис. осіб мешкає у санітарно-захисних зонах промислових підприємств.

Для Феодосії характерним є недостатній рівень забезпеченості установами і підприємствами обслуговування. Так, забезпеченість населення дитячими дошкільними закладами у порівнянні з нормативною складає 54,0%, стадіонами та іншими відкритими спортивними спорудами – 18,6%, спортивними залами загального користування – 3,1%, басейнами загального користування – 5,8% тощо.

Екологічний стан міста характеризується як задовільний. Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел становить 7,0 тис. т/рік. З них основним джерелом забруднення виступає автотранспорт. На його частку припадає близько 90-93% загального обсягу викидів при сумарній кількості 15,4 тис. автомашин. Основні магістралі міста (Сімферопольське шосе, Керченське шосе, вулиці Федько, Свердлова, Куйбишева, Кримська, Володарського) та магістралі районного значення (вулиці Чкалова, Челнокова, Советська, Р. Люксембург) навантажені зовнішніми і внутрішніми транспортними потоками. У межах векторної зони впливу фізично перевищення ГДК забруднюючих речовин. Магістральна вулично-дорожня мережа міста не відповідає транспортним навантаженням і потребує заходів щодо удосконалення.

Основними стаціонарними забруднювачами повітря міста є промислові підприємства – ВАТ «Завод будівельних матеріалів і цегельний цех», ВАТ «Шляхово-будівельне управління № 45», ВАТ „Судномеханічний завод“, ВАТ „Феодосійський механічний завод“, МПЧП „Алла Прима“ (виробництво асфальтобетону), Державне КТБ „Судокомполит“ (склопластикове виробництво), ВАТ ДП «Феодосійський мебельний комбінат», ВАТ «Феодосійський приладобудівний завод», котельні, які працюють на низькосортному паливі та мазуті, та ін. Основні компоненти викидів – сажа, двоокис кремнію, оксид вуглецю, діоксид азоту. Неприятливий вплив на стан повітря мають міські очисні

споруди каналізації та полігон твердих побутових відходів.

Згідно з даними Феодосійської міськ-СЕС стан морської води в районі міста задовільний і відповідає чинному ГОСТу 17.1.5.02-80 „Зоны рекреации водных объектов“. Однак в літній період морська акваторія зазнає негативного впливу через аварійні стоки неочищених каналізаційних вод, що виникають при великій кількості поривів каналізаційних мереж міста. Екологічний стан моря безпосередньо залежить і від інтенсивності господарської діяльності на прибережній території: з-ду ВАТ „Буддеталь“, який розташований на узбережжі; діяльності об'єктів розважального та рекреаційного призначення – численних кафе, барів, ресторанів особливо в літній період; а також морського порту. Джерелами забруднення поверхневих вод є поверхневий стік, що формується на території сільськогосподарських, промислових та комунальних підприємств, а також випуски дренажно-зливової каналізації що не мають очисних споруд. Очисні споруди зливової каналізації має Феодосійське нафтопереробне підприємство.

Місто має централізовану систему каналізації (70%) з відведенням стоків на КОС потужністю 42 тис. м³ /добу (стоки після очищення відводяться в море через глибоководний випуск довжиною 438 м). Споруди та обладнання КОС зношені, глибоководний випуск знаходиться у незадовільному стані. Також гідрохімічний стан моря в прибережній зоні Феодосійської затоки обумовлюється діяльністю Феодосійського морського торговельного порту. З метою охорони вод Чорного моря в межах Феодосійської міської ради встановлена прибережна захисна смуга Чорного моря, (розроблена „ФГО КРФ ГП „Центр государственного земельного кадастра“ та затверджена рішенням Феодосійської міської ради 28.12.2007 р. №1328) від Феодосійського морського порту до мису Іллі загальною площею 14,3 га, від Феодосійського морського порту до меж Берегової сільської ради, загальною площею 41,35 га.

Гостро стоїть питання вибору нової ділянки під полігон ТПВ та розміщення сміттєпереробного підприємства на території Феодосійського регіону. На даний час місто вивозить побутові відходи на полігон для

утилізації ТПВ за межами міста. Дана ділянка звалища вичерпала свої територіальні та технологічні можливості. СЗЗ 500 м до житлової забудови не витримана (с. Виноградне, Насипнівська с/р).

Екологічна ситуація також ускладнюється проявом несприятливих природно-геологічних процесів (зсуви поверхні, ерозія, підтоплення ґрунтовими водами, затоплення поверхневими водами, заболочення).

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 року №1391 „Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортних" м. Феодосія віднесене до цього переліку і відповідно до „Генеральної схеми планування території України", в таких населених пунктах передбачається розвиток як рекреаційної сфери, так і промисловості. Розвиток промисловості регламентується із заборонаю будівництва нових підприємств, не пов'язаних із задоволенням потреб місцевого населення та відпочиваючих або таких, що можуть негативно впливати на природні фактори.

На перспективу передбачаються структурні зміни у спеціалізації господарського комплексу міста, її тип визначений як промислово-рекреаційний з доповнюючою функцією транспорту та зв'язку, оптової торгівлі та посередництва у торгівлі, капітального будівництва та обслуговування.

До пріоритетних сфер економічного розвитку, що формують структуру господарського комплексу віднесено промисловість, курортно-рекреаційну сферу, транспорт і зв'язок. У промисловості галузями спеціалізації на перспективу залишаються харчова промисловість, що базується на сировинній базі сільського господарства та необхідності забезпечення продуктами харчування населення та рекреантів, а також машинобудування, на долю яких у галузевій структурі зайнятих припадає по 26,3%.

Курортно-рекреаційна сфера, яка на даний час спеціалізації господарського комплексу несе доповнюючу функцію, на перспективу в структурі зайнятості населення займатиме одну з лідируючих позицій.

Проектом передбачається розміщення нових у трьох зонах загальною площею 97,0га.

Центральна курортно-рекреаційна зона (7,5 га) – територія, що звільниться після передислокації вантажної станції «Айвазовська». Тут пропонується розміщення курортних та туристських готелів, кемпінгу. Крім того, в Центральній рекреаційній зоні розташовані об'єкти, які знаходяться в стадії незавершеного будівництва та реконструкції (корпус Феодосійського центрального військового клінічного санаторію, спальний корпус дитячого закладу оздоровлення «Айвазовський» та корпус пансіонату «Феодосія»). Таким чином, загальний обсяг нового курортно-рекреаційного будівництва в Центральній рекреаційній зоні, становитиме 1,6 тис. місць або 16% нового курортно-рекреаційного будівництва Феодосії;

Рекреаційна зона «Золотий пляж» (52,5 га) – курортно-рекреаційні установи загальною місткістю 5,1 тис. місць будуть представлені пансіонатами для батьків з дітьми, туристським комплексом, кемпінгом, курортними і туристськими готелями, міні-готелями, міні-мотелями. У загальному обсязі нового курортно-рекреаційного будівництва питома вага курортно-рекреаційних установ, які пропонується розмістити в районі «Золотого пляжу», складе 51%;

Курортно-рекреаційна зона «Мис Іллі» (37,0 га) на даний час зайнята військовими частинами, очисними спорудами і вільними від забудови міськими землями. Загальна місткість курортно-рекреаційних установ складе 3,3 тис. місць або 33,0% нового курортно-рекреаційного будівництва. Мережа курортно-рекреаційних установ, що буде створена в районі мису Іллі, включатиме санаторії для дорослих і батьків з дітьми, пансіонати, туристські та курортні готелі, туристські бази.

Місткість нових курортно-рекреаційних установ складе 10,0 тис. місць, у тому числі: санаторії – 1,8 тис. місць (18,0%); пансіонати для батьків з дітьми – 3,5 тис. місць (35,0%); туристсько-оздоровчі комплекси, турбази – 0,9 тис. місць (9,0%); курортні та туристські готелі – 2,9 тис. місць (29,0%); кемпінги – 0,4 тис. місць (4,0%); міні-готелі, міні-мотелі – 0,5 тис. місць (5,0%).

Загальна одночасна кількість відпочиваючих (тимчасове населення) в «пік» літ-

нього сезону на розрахунковий період становитиме 47,0 тис. осіб, у тому числі: організовано відпочиваючі в курортно-рекреаційних установах – 15,0 тис. осіб, неорганізовано відпочиваючі, всього – 31,0 тис. осіб (із них відпочиваючі у власному житлі придбаному для відпочинку (жителі інших – 106,0 га земель Берегівської сільської ради та земель Насипнянської сільської ради (22,0 га), які на перспективу рекомендовано ввести до межі міста. На цих територіях розмістяться логістичні комплекси, підприємства, що передбачаються до перенесення з центральної частини міста, АТП, технополіс технологічного профілю (науково-дослідні установи, інформаційні центри, фінансово-комерційні установи, мережа установ громадського обслуговування, готелів, приміщень для виставок, конференц-залів та ін.), технопарк, ринки та ін.

Аналіз використання промислових територій міста свідчить про необхідність передислокації промислових підприємств, які знаходяться в центральній частині, серед житлової забудови: ВАТ «Феодосійський механічний завод» (по вул. Федька), ВАТ «Феодосійська офсетна фабрика», ВАТ «Феодосійський ХГШ», ВАТ «Субос-Україна», ДП «Феодосійський судномеханічний завод».

Підприємства, що не мають нормативних санітарно-захисних зон і займають близько 12,0 га, пропонуються до передислокації в промислово-транспортно-комунальну зону. До них відносяться ВАТ «Феодосійська офсетна фабрика», ВАТ «Феодосійський механічний район», ВАТ «Феодосійський ХНИ», ТОВ «Субос-Україна», ПП «Алла Прима», склади тютюнової фабрики.

На підприємствах, які за даними Феодосійської міської санепідемстанції є джерелами забруднення повітряного басейну міста (ВАТ «Феодосійський завод будматеріалів», ВАТ «Феодосійський приладобудівний завод», ВАТ «Лаванда», ВАТ ДП «Феодосійський меблевий комбінат», ДП «Феодосійський казенний оптичний завод», ДП конструкторсько-технологічне бюро «Судокомполит», Феодосійський філіал Науково-дослідного інституту автоматичного обладнання, ВАТ ДП «Дорожньо-будівельне управління №45») генеральним планом ре-

комендується модернізація виробництва з метою приведення показників забруднення до нормативних значень.

Транспорт залишається основною інфраструктурною галуззю, кількість працюючих зменшиться (що пов'язано з перепрофілюванням морського торговельного порту на морський пасажирський порт) і складатиме 2,5 тис. чол. (6,3% зайнятих у господарському комплексі міста).

Передбачається розвиток в першу чергу водного, трубопровідного автомобільного та залізничного транспорту, які визначають специфіку регіону та відповідають регіональним проблемам, а також підвищення ефективності його використання з метою повного і якісного задоволення потреб господарства та населення міста у перевезеннях пасажирів і вантажів. На перспективу планується перепрофілювання ДП «Феодосійський морський торговельний порт» у Морський пасажирський порт. А на території ДП «Феодосійський судномеханічний завод», що планується до виносу, заплановане будівництво морського вокзалу та яхт-клуб міжнародного значення. Пріоритетним напрямком водного транспорту міста є розвиток круїзного туризму, можливість збільшення морських послуг, планується будівництво транспортного підприємства морського терміналу з кількістю зайнятих 0,2 тис. осіб На «Феодосійському підприємстві із забезпечення нафтопродуктами» передбачається ряд заходів з реконструкції підприємства. На далекую перспективу розглядається варіант перенесення підприємства за межі міста.

Рішення планувальної структури та система магістралей направлені на вдосконалення транспортних зв'язків усіх функціональних зон міста.

З метою ліквідації конфлікту «рекреаційна зона – морське узбережжя – залізниця» планується винесення залізничної колії, яка проходить центральною частиною міста, вантажної ст. «Айвазовська» та пасажирської станції «Феодосія», в промислово-транспортно-комунальну зону. Кількість зайнятих на залізничному транспорті складатиме 0,5 тис. осіб.

Генеральним планом передбачається вдосконалення існуючої магістральної мережі та її подальший розвиток, особливо в ра-

йонах нового житлового будівництва: з метою розвантаження міста від транзитного автотранспорту передбачається винос автодороги М-17 Херсон–Джанкой–Феодосія–Керч за межі міста. Для покращення сполучення районів житлової забудови із загальноміським центром, курортно-рекреаційними та рекреаційними зонами, місцями прикладання праці передбачається будівництво магістральних вулиць, особливо в північно-східній та західній частинах міста.

Враховуючи низький рівень забезпеченості територією відкритими спортивними спорудами, генеральним планом виконаний розрахунок необхідних територій для населення міста та населення міськради. Формування загальноміського спортивного центру (стадіон, відкриті спортивні майданчики, плавальний басейн, спортивні зали тощо) пропонується в районі Керченського шосе, замість Феодосійської КЕЧ; територія зони спортивних споруд житлових районів (20,4 га) буде формуватись у громадських центрах житлових районів, використовуватиме існуючі споруди (8,9 га) та загальноміські спортивні комплекси, будівництво яких передбачається генпланом; територія під комплекс спортивних площадок мікрорайонного значення територія (19,7 га) враховується у щільності мікрорайонної забудови.

Генеральним планом передбачається будівництво лікарні на 300 ліжок в районі вул. Челнакова, реконструкція пологового будинку, будівництво нових медичних закладів у районі Керченського шосе, що надасть можливість доведення до нормативу забезпеченості населення лікувальними закладами, а також забезпечить комплексність надання медичних послуг на всій території міста. Також генеральним планом передбачено винесення міської туберкульозної лікарні та психіатричної лікарні у приміську зону.

Крім того, проектом передбачено розміщення багатофункціональних комплексів загальноміського значення: бізнес-центрів та туристично-інформаційний центру, офісно-ділового центру, інформаційно-дозвільного центру, виставкового комплексу, торговельно-розважальних комплексів, готельних комплексів, торгівельного центру, культурно-розважального центру,

центру екстремальних розваг, аквапарку, дельфінарію, гольф-клубу, гідропарку, СПА центрів, яхт-клубів, дайвінг-клубу, льодового стадіону, роледрому, «Міста майстрів», технополісу технологічного профілю. Територія, що необхідна для розміщення на перспективу установ і підприємств обслуговування загальноміського значення орієнтовно становитиме 240 га.

Загальна схема функціонального зонування передбачає паралельний розвиток окремих функціональних зон.

Сельбищна зона займає переважну частину території міста. У її межах розміщується існуюча житлова садибна та багатоквартирна забудова, об'єкти обслуговування, навчальні заклади різних рівнів акредитації. Зона отримує подальший розвиток за рахунок здійснення реконструкції, формування нових мікрорайонів багатоквартирної житлової та кварталів садибної забудови з комплексами обслуговування мікрорайонного, районного та загальноміського значення. Дисперсно-розташовані ділянки промислових та комунальних об'єктів передбачаються для освоєння під громадську та житлову забудову з попереднім перенесенням вищезазначених виробничих підприємств до перспективної виробничої зони.

Рекреаційна зона сформована територіями існуючих оздоровчих та рекреаційних установ, розміщених вздовж узбережжя моря. Зона отримує подальший розвиток за рахунок формування Центральної курортно-рекреаційної зони, рекреаційної зони «Золотий пляж», курортно-рекреаційної зони «Мис Іллі». Житлову забудову, що розташована в санітарних розривах від існуючих санаторно-курортних та рекреаційних установ, з метою забезпечення належного функціонування останніх, передбачається поступово реконструювати під забудову для прийому туристів та відпочиваючих.

Виробнича зона представлена практично сформованими двома виробничими утвореннями: промислово-комунально-транспортною зоною та промислово-складським вузлом по Керченському шосе. Зазначені промислові утворення отримують подальший розвиток за рахунок розміщення нових виробничих та комунальних об'єктів

та об'єктів, що переносяться із сельбищної зони.

Ландшафтно-рекреаційна зона міста включає всі існуючі парки, сквери, бульвари. Передбачається подальший розвиток зони та збільшення площі озелених територій загального користування за рахунок створення нових парків, як сегментів міської забудови, а саме: парку «Тепе Оба», парку «Лиса гора»; розширити існуючі об'єкти цієї групи (парк ім. Федька); квартали Феодосійського лісництва, розташовані в межах міста перевести до категорії лісопарків; у заплаві р. Байбуги передбачається створити гідропарк та гольф-клуб. Зелені насадження запроєктовані у вигляді єдиної системи, що проходить через усі функціональні зони міста.

Зона зовнішнього транспорту представлена залізницею зі смугою відведення, залізничними станціями, морським портом, автовокзалом, та системою зовнішніх автошляхів. За пропозиціями генерального плану зона трансформується в частині ліквідації залізничної лінії, залізничних станцій (пасажирської станції «Феодосія», вантажної станції «Айвазовська»), автостанції в центральній частині міста та отримує розвиток за рахунок створення транспортного вузла у складі автовокзалу та залізничного вокзалу в північно-східній частині міста, розгалуженої системи магістральних вулиць та обхідних автомобільних шляхів в північній частині міста.

Генеральним планом передбачається житлове будівництво загальною площею житла 923,0 тис.м², що підвищить житлову забезпеченість населення з 21,6 до 32,2 м²/люд. У центральному сельбищному утворенні (західна та північна частина) передбачається формування кварталів нової садибної забудови. Формування окремих, невеликих за площею, кварталів багатоквартирної забудови передбачається в південно-західній частині утворення, здебільшого за рахунок трансформації комунальних, виробничих територій та територій військових частин. У північно-східному сельбищному утворенні зосереджений значний обсяг житлового будівництва. Тут передбачається формування кварталів нової садибної забудови, в тому числі і блокованої, та мікрорайонів багатоквартирної забудови. Окрім того, формується

значна за площею зона громадської забудови у складі спортивного комплексу, лікувального закладу, закладів торгівлі тощо.

Садибна забудова передбачається на вільних від забудови та раніше відведених ділянках (райони «Комиші-1», «Комиші-2», «Дружба», «Стожари-1», «Стожари-2», «Кефе», «Грецький житловий квартал») та територіях, що передбачаються до реконструкції (вул. Чкалова).

Загальноміський центр отримує свій подальший розвиток як поліфункціональна система, що являє собою зосередження установ управління, підприємств та закладів обслуговування, господарської діяльності, оздоровчих та рекреаційних закладів. Функціонально-просторова організація загальноміського центру формується на базі трьох її основних компонентів – загальноміського центру, з його внутрішньою структурою; мережі спеціалізованих центрів, просторово поєднаних із загальноміським центром; центрів рекреаційних зон просторово пов'язаних з основним центром та частково проникаючих в його внутрішню структуру. Ядро загальноміського центру формується в історичній частині міста – в районі торгівельного порту.

Генпланом передбачені заходи з інженерної підготовки території забудови міста: по захисту від підтоплення (89,0 га), рекультивативної території (11,0 га), протизсувні заходи (684,0 га), протиерозійні заходи (1178,0 га).

З метою охорони водного басейну намічається технічна модернізація системи водопостачання з реконструкцією водопровідних мереж та технології подачі води. Сумарні потреби у водопостачанні складають 26,2 тис. м³/добу, передбачається збільшення об'єму подачі води на 19,6 тис. м³/добу.

На довгостроковий період з метою поліпшення екологічного стану навколишнього середовища, удосконалення системи каналізації генпланом пропонується винесення КОС за межі двохкілометрової прибережної захисної смуги Чорного моря у район промислово-транспортної зони з послідовним будівництвом глибоководного скиду очищених стічних вод.

Дане рішення веде до зміни схеми каналізування міста (переведення руху стічних

вод у іншому напрямку) та вирішується шляхом розробки «ТЕО реконструкції каналізації міста». Визначення місця розташування і довжини глибоководного випуску очищених стічних вод потребує проведення гідрологічних і гідрохімічних досліджень, гідравлічних розрахунків з урахуванням належного санітарного стану в зоні водокористування.

Зважаючи на складність пошуку нових ділянок для складування твердих побу-

тових відходів, проектом пропонується будівництво підприємства промислової переробки відходів продуктивністю до 30,0 тис. (необхідна площа 1,5 га) поблизу існуючого полігону ТПВ. У свою чергу існуючий полігон потребує проведення реконструкції та рекультивациі тієї частини його території, від якої не витримується нормативна СЗЗ до житлової забудови с. Виноградне.

Висновки

На підставі експертного дослідження проекту генплану м. Феодосія можна констатувати, що запропоновані генпланом рішення стосовно соціально-економічного і планувально-го розвитку міста, в основному, відповідають вимогам санітарного і містобудівного законодавства України [3-5], а їх реалізація з урахуванням вищенаведених рекомендацій сприятиме покращенню санітарного та екологічного стану довкілля та умов життєдіяльності населення міста, збереженню і розвитку курортно-рекреаційних ресурсів, розширенню послуг щодо ефективного оздоровлення і відпочинку контингентів відпочиваючих і туристів. В той же час зазначеним генпланом не вирішено питання оптимізації існуючих розмірів СЗЗ Феодосійських промислових об'єктів, які суміщені із існуючої житловою забудовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоконь Ю.М. Актуальні проблеми оновлення містобудівної документації на сучасному етапі / Ю.М. Білоконь // Досвід та перспективи розвитку міст України. – Вип.12. Нормативно-правові аспекти містобудування. – К.: Діпромісто. – 2007. – С.7-18.
2. Містобудівна документація «м. Феодосія АР Крим. Генеральний план». Пояснювальна записка. Т.І, ІІ. / Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто». – К. – 2011.
3. ДБН 360-92**. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. - На заміну ДБН 360-92*; введений з 01.01.02. – К.: Держбуд України, – 2002. – 113 с.
4. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів: ДСП №173-96 //Збірник важливих офіційних матеріалів з санітарних і протиепідемічних питань / МОЗ України. – Київ, – 1996. – Т.5. – 4.1. – С. 8-93.
5. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення [Електронний ресурс] / Закон України від 24 лютого 1994 р. №4004-ХП. – Режим доступу: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/4004-12=19940224>.

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН ФЕОДОСИИ: СОВРЕМЕННЫЕ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНЫЕ И САНИТАРНО-ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ

Чурилик О.І., Шкуро В.В., Бровин Б.А., Муха В.Г.

В работе обсуждаются актуальные вопросы обеспечения нормативных санитарно-гигиенических условий проживания населения г. Феодосии при реализации градостроительных решений нового Генерального плана развития города. Акцентируется необходимость оптимизации существующих санитарно-защитных зон промышленных предприятий, приближения к жилой застройке.

***THE GENERAL PLAN FEODOSIA: MODERN URBAN PLANNING
AND SANITARY-AND-HYGIENIC PROBLEMS***
O.I. Churylyk, V.V. Shkuro, B.A. Brovin., V.G. Mucha

In-process the pressing questions of regulatory sanitary-and-hygienic conditions in the city of Feodosia in the implementation of town planning of a new General Plan. Emphasizes the need to optimize existing sanitary-and-protective zones of industrial enterprises, the approach to housing development.

УДК 613.6.614

**ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МОРСКИХ ПОРТОВ УКРАИНЫ
И ЗАДАЧИ ГИГИЕНЫ ТРУДА В ЭТИХ УСЛОВИЯХ**

Евстафьев В.Н.

Украинский НИИ медицины транспорта МОЗ Украины, г. Одесса

Введение. Украина располагает 18 морскими, 12 речными и 4 рыбными портами. Морской торговый порт – это сложная производственная система, эффективное функционирование которой возможно в неразрывной связи всех подразделений, представленных разнообразными по характеру трудовой деятельности и многочисленными по профессиональной принадлежности контингентами работников.

В соответствии с тенденциями мирового экономического развития в ближайшем будущем ожидается существенное увеличение товарообмена в направлении Европа – страны Азиатско-Тихоокеанского региона и по направлению европейской оси «Север-Юг». Морские порты Украины имеют очень важную особенность – выгодное экономико-географическое положение, по отношению к стратегическим направлениям грузопотоков, близость к европейским и ближневосточным рынкам. В связи с этим Украина имеет потенциальные возможности для привлечения дополнительных транзитных потоков через всю территорию по этим направлениям [1].

Перспективное развитие портов осуществляется на основании «Стратегии развития морских портов Украины» [2,3,4], в которой проанализированы имеющийся потенциал и ресурсы каждого порта, а также все возможные варианты их развития. На основе этого просчитаны и предложены наиболее

оптимальные пути развития. Определен реальный комплекс мер и ресурсов необходимых для достижения запланированных результатов. Стратегия охватывает не только вопросы развития собственно портовой (терминальной) инфраструктуры, но и смежной (подъездные железнодорожные пути, автомобильные дороги и др.).

Учитывая особенности географического положения портов и предложение по перспективной грузовой базе выделяются два принципиальных пути развития [5]. Первый – это реконструкция причалов с увеличением глубин и нагрузок для приема и обработки современных судов; второй – создание новых перегрузочных комплексов. Возможна комбинация обоих вариантов. Автор анализирует предложения от инвесторов, которые свидетельствуют о том, что имеются намерения построить дополнительные мощности по перегрузке на экспорт цемента, зерна, черных металлов, контейнеров (экспорт, импорт), угля (транзит, экспорт).

С учетом общих концептуальных направлений развития портов определяется потребность усиления внимания к решению ряда теоретических и прикладных проблем гигиены труда с целью объективной количественной оценки влияния работы на функциональное состояние и здоровье работающего человека, наряду с учетом обратного влияния состояния организма на эффектив-